KARAP ZOLTÁN

AZ IVÁSRÓL

1. Ha a gyerekkorodat vidéken élted meg a nyolcvanas-kilencvenes években, akkor te is tudod, hogy a férfiak gyakran ilyen feliratú helyeken gyűltek össze iskolai végzettségtől és munkahelyi beosztástól függetlenül: presszó; büfé; kocsma. Csak a nagyon betegek meg az idősek maradtak otthon. A többiek számára nem volt szégyen szóba állni egymással, és ha kölyökként elküldtek egy-két üveg sörért, cigiért, a visszajáróból vehettél magadnak Balaton szeletet.

2. Emlékszel még a biciklivel árokba borult munkásokra? Akik olyan békésen szunyókáltak a fűben délelőtt? Akkor még nem volt divat elvitetni egymást gyomormosásra. Ha közelebb mentem hozzájuk, anyám mindig rám szólt, hogy ne háborgassam a bácsit, mert alszik. Az emberek tisztelték a kocsmák törzsvendégeit, akik néha úgy tudtak biciklizni, hogy szinte egy helyben álltak. Mintha egy vékony kötélen egyensúlyozva próbálnának hazajutni.

3. Nem szabad lebecsülni, mert az ivás nemcsak fizikai, de intellektuális cselekvés is. Méghozzá az egyik legkomolyabb fajtából. A nehézsúlyú küzdősportok versenyszámaihoz hasonlatos. Több tiszteletet az ivóknak!

4. Mi értelme egy fémrúdra mázsás súlyokat pakolni, majd a nyakunkba véve talpra állni velük, aztán az egészet egyik pillanatról a másikra elengedni? Mi értelme szándékosan nehezített körülmények között rácsodálkozni az emberi kitartásra, ügyeskedésre, nyers erőre? Semmivel sem több, mint becsülettel inni. Csak az üres poharak utáni felállásért, a másnaposan végrehajtott hőstettekért nem adnak olimpiai aranyat.

5. Persze fogadásokat ugyanúgy kötnek az emberre jóakarók, rokonok, válóperes ügyvédek, te meg közben bedobsz egy felest, és érzed, hiába tetted fel a kezed, ez a gyomros most betalált. Csak ki ne üssenek! Aztán fekszel ruhában a földön vagy a kanapén, és a falióra számolja rád a másodperceket. Lehunyod a szemed, és úgy zuhansz a kétségbeesésbe, olyan rutinnal, mint a léceiket a gravitációra merőlegesen feszítő síugrók. Forog veled a szoba, mint gyerekkorodban a sergő. Emlékszel, a játszótéren hogyan dobták ki a taccsot a gyengébbek? Akik nem bírták a tempódat? A vasból kovácsolt mechanikus dervistáncot? De te még mindig a régi vagy. Csak keményebben dolgozol. És keményebben is játszol.

6. Másnap megint nekiveselkedsz. Mint egy Nobel-díjas vegyész, a konyhában csűrölöd az ambróziát. Valamivel több derű – húzóra; a tegnapinál is becsvágyóbb terv – kísérőnek, és hozzá egy üveg nagy ívű megfejtés a múltat illetően. A végén álomtalan álom borul rád. Mosdatlanul ébredsz, és amikor végre zuhany alá hajtod a fejed, Keresztelő Szent János utódának érzed magad. Igen, talán a mai naptól valóban új élet kezdődik.

7. Minden ital máshogy próbál meg, más belső szervet, emléket hoz mozgásba. De mindre igaz, hogy tágítja az ereidet. Úgy utazol, hogy közben szinte meg sem mozdulsz. A mikro- és makrokozmoszod láthatatlanul munkálkodik benned. Tágul

és közben összekapcsolódik más naprendszerekkel: Hamvas Bélákkal, Charles Bukowskikkal, Henry Chinaskikkal, Michel Houellebecq piás hőseivel, Krúdy Gyulákkal, Szindbádokkal, fiatalon elhunyt rocksztárokkal, bohém színészekkel, harisnyakötős táncosokkal, barátokkal, vér szerinti és mostohaapákkal, gimis tanárokkal, szalonspicces nagymamákkal. Az ivás társasági aktus. Akkor is, ha egyedül csinálod; akkor is, ha titokban.

8. Az általános iskolában nagy hatással voltak rám a történelemórán felrajzolt időegyenesek és az úgynevezett kronológiai sorrend. Mutatták az események feltartóztathatatlan irányát, az emlékezetes állomásokat, pillanatnyi kisiklásokat. Akkoriban arról fantáziáltam, vajon léteznek-e párhuzamos egyenesek, tehát alternatív történelmek. A napköziből hazafelé meg-megtorpantam, és elképzeltem, hogy nem is álltam meg, mert egy másik énem sétál tovább a pillangóeffektusok párhuzamos végtelenjében, és próbáltam elképzelni a két eseményláncolat következményei közötti különbséget. Ma meg azon töprengek, létezik-e egyáltalán mindenki számára megtapasztalható objektív időegyenes.

9. Sajnos, az alkohol és én túl későn találkoztunk. Már legalább tízéves voltam, amikor az első korty megnyitotta számomra azt a rejtekajtót, amely lehetséges kiutat mutatott a történelemből. Betekinthettem oda, ahol a cselekmények ideje lelassul az örökkévalóság sziesztajában. Számtalan kaput kinyitottam azóta, és megtapasztaltam, hogy az emberek jelentős része azért optimista vagy kerek perec csodaváró, mert több időt tölt a magánmitológiai mellékerekben, mint a történelem nagy ütőerében. Többet a gyomorban, mint a szívben. Többet a szívben, mint a fejben. És ha isznak, úgy érzik, a dolgok előbb-utóbb jóra fordulnak.

10. A covid tombolása alatt sokan beszéltek a rezgésszint növekedéséről. Hogy akik nem tartják a lépést, azoknak nemsokára kampó. El is búcsúztam a fontosabb arcoktól. Az életre szóló, végzetes lassúságra rendezkedtem be. Egy óra alatt felhívtam mindenkit, és napról napra vártam a véget. Nem jött. De a rezgésszint növekedésétől továbbra is tartottam. Aztán rájöttem, a bölcs ivás ezt a túlpörgést ahhoz hasonlatosan képes lelassítani, mintha az ember egyik szemével az utat, a másikkal a visszapillantó tükröt nézné. Vagyis e kettő között oszcillálna, és közben levenné lábát a gázról. A technika diktálta fejlődés ebben az állapotban lelassul, miközben az éberség és a jó közérzet elkezd szinkronba kerülni egymással. Ezekben a pillanatokban az ember eltávolodik a munkagépek mechanikusságától, akárcsak a szükségletek állatiasságától, vagyis közelebb kerül a szentekhez és Istenhez. A koronavírus-járványt a biztonság kedvéért végigittam.

11. Az amatőrök onnan ismerhetők fel, hogy ivás közben hadat üzennek a tudatnak. Ez olyan, mintha úgy akarnánk hajókirándulást tenni, hogy a kapitányt először bedobnánk a tengerbe. Helytelen taktika. A műveletlenség választása, a fizikum lezüllesztése nem az élet, vagyis a libidó, hanem a halálösztön dominanciáját jelzi – így az ivás mint életforma már nem az ateizmussal szembeni lehetséges terápia, csupán merő alvajárás, kábulat, apokalipszis.

12. Tudatosan inni művészet, és ehhez nem elég kóstolni és kiköpni. Kevés az ízekről írt költemény, a gasztronómia, az élelmiszeripar. A vallás és a sport is kevés. Mindez egyszerre

kell. És még valami: a kíváncsiság, ami nélkül nincs jelenlét, csak ugyanannak az egyre tökéletlenebb visszatérése. A figyelem mindössze detektál. Viszont aki valóban kíváncsi, az szükségképp empatikus.

13. Legyen az ivásod párbeszéd! Empatikus párbeszéd a halhatatlan éneddel, aki, lássuk be, halálosan unja az életedet. Nézz szembe és barátkozz a korlátaiddal! Ivásod legyen varázslat, amely újra izgalmassá teszi, megszenteli minden ízükben kiszámítható mindennapjaidat!

14. Az izgalom garanciáját sokan a kockázatvállalásban látják. Ezen alapul a kötéltáncosok iránti tisztelet és csodálat, és ugyanebben a nehezítésben rejlik az alkohol profán népszerűségének titka. Megváltoztatni a megváltoztathatatlant: elölről kezdeni látszólag mindent. Megtanulni járni, biciklizni, főzni. Kinyitni egy befőttet, a saját lakásodat a saját lakáskulcsoddal, a saját feleségedet a saját hímtagoddal – mintha először próbálnád. Lábujjhegyen osonni, nem leverni, elejteni semmit. Kikapcsolni minden rutint, és teljes figyelemmel megérkezni egészen banális tevékenységekbe, és közben nem hibázni. Mintha egy privát elvarázsolt kastélyban lennél. Bár ez a mutatványos attitűd szórakoztató, meggyőződésem szerint ez még csak profán, cirkuszi szint.

15. A szakrális szint eléréséhez a szívet is meg kell tudni tisztítani a rutintól. Ez a megbocsátás felé vezető út kezdete. Engedni magunkat a differenciálatlan szeretet gravitációja felé. A tudat szintjén ez maga az illumináció, de ebben az állapotban maradni csak addig szabad, amíg az ember a kontempláció bénultságában van. Mihelyst megszólal, nevetségessé válik. Mihelyst megmozdul, összetöri magát. Az illumináció nem igényel külső cselekvést, éppen ezért csak pillanatokra átélhető. De a társadalmi hasznosság örök kényszere miatt gyakran szégyenérzet követi, mert ez a szeretet már csak dadogni tud.

16. A szégyenérzettől való megtisztulás abszolút katarzisa: a hányás. Lúdbőrrel, hangosan, lehetőleg minél többet. Jó tanács: a vécécsésze előtt érdemes alázatosan letérdelni. Gimis korom óta ugyanaz az éteri zene cseng ilyenkor a fülemben. A magyar himnusz komponistája velőtrázó dobpergetést tett a mű csúcspontja elé, amit egy cintányér-összeütéssel zárt le csak azért, hogy ezzel is még nyomatékosabbá tegye a világ legmegnyugtatóbb gondolatát: megbűnhődte már e nép a múltat s jövendőt.

17. Sokan nem az elalvástól vagy a rosszulléttől, hanem attól tartanak, indulatossá válnak az ital hatására. Önmegtartóztatásuk éppen ezért helyeselhető morális döntés. Az agresszív részeg formális értelemben olyan, mint egy csecsemő, aki késsel-villával közelít a cumisüveghez. A haragra gyúlt léleknek tűzoltókra és nem alkoholra van szüksége. Sok olyan dühös iszákost láttam, akik olyanok voltak, mint egy kalapácsvető: körbe-körbeforog, megállás nélkül, szédül és vicsorog, és soha nem képes elengedni a kalapácsot. Te is megpróbálnád elvenni tőle, nem igaz? Akkor most elmondom: rossz ötlet.

18. Adjátok vissza a poharaimat! – ha ezzel fenyeget téged valaki, máris megnyugtathatod magad, hogy egy csecsemőrészeggel van dolgod. A csecsemőrészeg a távol-keleti csecsemőbölcs szöges ellentéte. Az egyik a nemcselekvést, az előítélet-mentes, jámbor csodálkozást, a másik a toporzékolást és az egó hatalomvágyát jelképezi. Gondolj arra, hogy neki is van valahol egy anyja, és gondolatban igyál meg vele valamit. Vagy egy apja. Amióta apa lettem, minden felnőtt arcában látom a tanácstalan, józan csecsemőt és az elbizakodott, agresszív részeget.

19. Emlékszel még a lappangó idiotizmus első felszínre töréseire az osztálykirándulásokon? Aztán az egyetemi bulikon? Mennyire meglepett a hozzád közel álló, komolynak látszó társaid debilségbe torkolló viselkedése? A kimértség, a távolságtartás, az arisztokratikus méltóság hivatalos maskaráinak váratlan levetése? Emlékszel a minden tabut áthágó disznó viccekre, artikulálatlan, torkon akadt halszálkás nevetésekre? Az egymásra licitáló szabad ötletek avantgárd paródiáira? Abbahagyhatatlan fuldoklásokra, mintha elfojtott évek jéghegyei olvadnának bele egy-egy alattomos koktél gyümölcsös ízébe? Félédes borok megsavanyodására a hajnali csókokban? Felcsúszott szoknyákra, borgőzös lihegésekre, élveteg sikolyokra és az ágyban meztelenül összekoccantott poharakra?

20. Emlékszel. Hogy is ne emlékeznél? És nem holmi könyvekből. Ne legyünk képmutatók! A pszichonauták évezredek óta ingáznak a mennyek és poklok között. Ez a küldetésük. Ha nem fedezhetnek fel újabb idegpályákat, vagy pusztíthatnak el rendszeresen néhány ezer agysejtet, ha nem lyukaszthatják át a határhelyzeteket bizonyos időközönként, úgy érzik, henyélnek, mihasznák, elzüllő kispolgárok lettek, és ezzel nemcsak önmagukat, de a szellemtudomány ethoszát is elárulták. Azt a tudományt, ami nem a betűk képzeletbeli világában, hanem a vérben oldódik valóságos élménnyé.

21. A pszichonauták, mint a jó kertészek, rendszeresen metszik agyuk felesleges hajtásait. Ettől lesznek dehidratáltak és szellemileg takarékoskodók. Hallgatagok és derűsek. Várják az éjjeli műszak közeledtét, amikor valódi arcukon a borvirág stigmája büntetlenül megjelenhet.

22. Mindkettőt kipróbáltam, és megállapítottam: olcsóbb extázis végezni egy üveg borral, mint megnézni a Vatikánt. Az ital a tömegek útlevele Las Vegas és a Sixtus-kápolna között – egyenesen a fotelból.

23. Útlevél és valuta. És vallás. Mit tett ugyanis Jézus Krisztus, amivel az alkoholisták voksait megszerezte Mohamed próféta és Buddha ígéreteivel szemben? Na, mit? Elment egy lagziba, és a vizet borrá változtatta. Rendben. És mit ivott, mielőtt keresztre feszítették? Megint csak a bor került elő. Véletlen? És mit isznak aranyserlegből a katolikus papok minden misén? Nem, nem Krisztus vérét. Igen, jófelé keresgélünk. Ráadásul munka közben.

24. Sajnos, imádom a másnaposságot. Legfőképp a munkahelyen, ahol a legfelszabadítóbb események korántsem a felmondó kollégák ünnepélyes búcsúztatásai, hanem a másnapos délelőttök. Saját magadon is meglepődsz, mit vagy hogyan fogalmaztál meg, vagy legalábbis szerettél volna. Társaid fénysebességgel végzik melletted a munkájukat, te viszont minden eddiginél haszontalanabbnak érzed magadat és a rád bízott feladatot egyaránt. Mintha a tested visszakövetelné az irányítás jogát, zsigeri nosztalgiát érzel az orángutánok semmitevése, egymást kurkászásai után. Kedveskedő és szellemeskedő vagy, próbálsz beszélgetni az esküdt ellenségeiddel, aztán szinte bömbölni tudnál, mint a bölcsődében, amikor tisztába akartak tenni. Úgy teszel, mintha nem lenne tele a pelenka, de a másnapos szagok, freudi elszólások, elfelejtett jelszavak kérlelhetetlenül elárulnak. Csak a humorba kapaszkodhatsz, de mire elérnél a poénhoz, egy kozmikus fekete lyuk tárul fel előtted, és inkább úgy teszel, mintha be lennél havazva.

23. Megfogadod, hogy ideje új életet kezdeni, és közben megveregeted a saját vállad, mert a tegnapi piálás nélkül soha nem jöttél volna rá erre, vagy ha mégis, soha nem élted volna át ennyire intenzíven a felismerést. Őszintén hiányzik az általános iskolás kori memóriád, a lelkesedésed, a koncentrálóképességed, amit egészen máig annyi érdektelen ügy szolgálatába tudtál állítani. Szinte csodálod, mekkora hős vagy általában. De ma? Önmagad

árnyékminisztere lettél, és biztosan fölösleges lenne közvélemény-kutatást végezni a népszerűségedről.

24. Ingerlékeny vagy, és szeretnél valami olyasmit tenni, ami tőled szokatlan. Azon töprengsz, vajon ez még a részegség hatása, vagy új aggyal ébredtél? Aztán egy hosszabb bambulás közben letartóztatod és a vádlottak padjára ülteted magad. A védelem a mindenki számára érthető önsajnálat, valamint a jogos depresszió mentségével rukkol elő, mire a vád felszegett állal és feltartott mutatóujjal tanúként szólítja elcseszett életed összes szereplőjét. Amikor végre megszólalhatnál, és tiszta vizet önthetnél a pohárba, visszatérsz a jelenbe, és abban bízva, hogy senki sem lát, inkább kimenekülsz a mosdóba.

25. A tükör előtt megállapítod, hogy egyre jobban hasonlítasz az öreg Chet Bakerhez. Vagy inkább Tom Waitshez? Arcod barázdáira álom kaszabolta művészi alkotásként tekintesz. Majd megállapítod azt is, hogy kellő nagyvonalúsággal bántál agysejtjeid fogyatkozásával ahhoz, hogy legbelül teljes harmóniába kerülj a környezettel, amelyhez lezülleni igyekeztél. Sem jobb, sem rosszabb nem vagy már senkinél. Elvégre ezt akartad. Megszabadulni a zsenitudattól, megtisztulni a becsvágytól. És még fostál is egy jót. Szürkén villogó aurád fénye védőburkot képez köréd. Erősnek érzed magad, mert rajtad kívül senki nem tud ilyen módszeresen kicsinálni. Ezért is mosolyogsz a főnökön, a főnököd főnökén és a főfőnökön is. Ebben a megvilágosodásban rátaláltál legmélyebb önmagadra. Arra, aki senkinek nem akar már megfelelni, legfeljebb a felnőtt férfiasság önpusztító melankóliájának. Ez viszont már nem az istenközelség gyerekes apakomplexusa, és nem is a Szűz Mária keblén cuclizó naivitása. Negatív apoteózis: egy benned haldokló isten csodálatos hétköznapjai.